

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zahtevajočemu upniku, kateremu se je zarubljena knjižna terjatev preodkazala v poteg, se lahko z uspehom ugovarja, da je terjatev bila plačana, predno je bila zarubljena. Kljub temu pa zahtevajoči upnik ni dolžan izdati izbrisno pobotnico glede zarubljene in v poteg preodkazane terjatve.

I.

Zahtevajoči upnik E. H. je pridobil na terjativah svojega dolžnika J. C. ml., ki so bile na zemljišču tretjega dolžnika J. C. star. zemljiškoknjižno zavarovane, nadzastavno pravico. Dosegši preodkaz teh terjatev v poteg je E. H. zahteval tožbenim potom od tretjega dolžnika J. C-a star., naj prizna pravoveljavnost nadzastavne pravice in naj mu plača vknjižene terjatve J. C-a ml. Temu tožbenemu zahtevku je ugovarjal tretji dolžnik J. C. star., da je bil plačal te terjatve, še predno so bile zarubljene, svojemu upniku J. C-u ml.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani je ugodilo tožbenemu zahtevku na priznanje pravoveljavnosti nadzastavne pravice z ozirom na to, da so zarubljene terjatve še vknjižene. Zahtevke na plačilo teh terjatev je pa odbilo, ker so se že pred rubežem plačane terjatve tožitelju preodkazale v poteg, a ne namestu plačila, ker je torej tožitelj z rubežem in preodkazom v poteg v smislu §-ov 294 in 308 zvrš. reda pridobil samo tiste pravice, katere je imel zavezanec, le-temu nasproti pa je moči z uspehom ugovarjati, da so terjatve že plačane.

Prizivno sodišče je tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo, ker je dobil tožitelj z nadzastavno pravico glede neizbranih knjižnih terjatev svojega dolžnika nasproti tožencu, zaupajoč javni zemljiški knjigi, v smislu §-a 469 obč. drž. zak. samostojno zastavno pravico na toženčevem zemljišči do višine terjatev svojega dolžnika. S tem pa je po §§-ih 447 in 471 o. d. z. dobil tudi pravico za slučaj netočnega plačila iskati pokritja iz zemljišča. Z ozirom na to samostojno razmerje je torej tožitelju nasproti ugovor plačila brez upliva.

C. kr. najvišje sodišče pa je z odločbo od 8. novembra 1899, št. 15422. izpremenilo sodbo prizivnega sodišča ter zopet obnovilo sodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Revizija, oprta na št. 4. §-a 503 c. pr. r. je utemeljena. Nazor prvega sodnika, ki je tožbeni zahtevek na plačilo popolnoma odbil, je pravilen. Uloga tožitelja v pravdi je tu odločilna. V tej pravdi pa tožitelj ne uveljavlja svoje pravice, temveč le pravice zavezanca in samo v le-tega imenu (§ 308 eks. r.), ker se mu je zavezančeva tirjatev le v poteg preodkazala. V tem pogledu nastopa, posebno, ker ni konkurence zahtevajočih upnikov, le kakor »procurator in rem suam«; on mora torej proti sebi dopuščati vse ugovore, ki so pristojali zavezancu. Takšen tožitelj ni udeležen kakor tretja oseba in njegova dobra ali slaba vera tukaj niti ne pride v poštev, kar bi se pač utegnilo zgoditi pri preodkazu namestu plačila kot prisilni cesiji, dasi tega tu ni preiskavati. Zbok te v gorenjem smislu utešnjene stvarne in pravdne legitimacije pa tožitelj tudi ni upravičen uveljavljati dozdevno samostojnega zahtevka na plačilo iz zastavljenega zemljišča. On se toraj brez uspeha sklicuje na § 469 o. d. z.

• Prizivno sodišče je dognalo, da je toženi J. C. star. vknjižene terjatve plačal še pred rubežem.

To plačilo je torej toženec tožiteljevemu zahtevku lahko ugovarjal, kakor bi bil isto lahko ugovarjal zavezancu. Toženec se ni pritožil proti prvi sodbi, ki je kljub plačilu priznala pravovelnost nadzastavne, od tožitelja pridobljene pravice. Tega dela prvosodnega izreka torej revizijsko sodišče ne more preiskovati. A tudi ta izrek ni v nasprotju z drugim delom, ki odbija zahtevek na plačilo. Kajti preodkaz v poteg je samo en čin procedure pri vnovčevanju zastavnopravno zasežene terjatve. Uspeh tega izterjavanja pa ni, da bi moral biti v nerazdružni zvezi z obstojem zastavne pravice, kar izhaja iz § 311 zvrš. reda.

II.

Nato je J. C. star. kot lastnik zastavljenega zemljišča napril proti E. H. tožbo na priznanje, da je nadzastavna pravica

na vknjiženih terjatvah J. C-a ml., pridobljena menda v zaupanju na javno knjigo, pravoveljavna, toda »indebite« vknjižena, da je torej toženi E. H. dolžan izdati izknjižbeno dovoljenje.

Okr. sodišče v Ljubljani je tožbenemu zahtevku ugodilo bistveno iz razlogov: Pravokretno se je razsodilo (I.), da je sicer od toženca E. H. pridobljena zastavna pravica pravoveljavna, da pa tožitelj J. C. star. vendar ni dolžan plačati toženčevih terjatev. Zastavna pravica je torej vknjižena za terjatve, ki pravno ne obstojajo, torej je za sporni stranki popolnoma brez pomena, ali je toženec to zastavno pravico pridobil, zaupajoč javni knjigi ali ne. V smislu §-a 449 o. d. z. se nanaša zastavna pravica vedno le na veljavno terjatev. Ker pa terjatve J. C-a ml. ne obstojajo, tudi zastavna pravica nima nikake podlage. Tožbi je bilo torej ugoditi, ker ni moči zahtevati, da ostanejo tožnikova zemljišča navidezno obremenjena s terjatvami, katerih hipotekarni dolžnik ni dolžan plačati.

Dež. prizivno sodišče v Ljubljani je z odločbo od 31. januarja 1901 Bc. III. 12/1 prizivu toženca E. H. ugodilo in tožbeni zahtevek odbilo.

Razlogi.

Iz dejanskega stanu izhaja, da predmetni izvršljivi terjatvi toženca E. H. še sedaj obstojati v celem obsegu, in da je toženec zanje pridobil sporno nadzastavno pravico pravoveljavno. Očividno je torej, da tožbeni zahtevek, ki meri na to, naj toženec pripozna, da je ta nadzastavna pravica »indebite« vknjižena in da naj izroči izbrisno izjavo za te dve svoji izvršljivi, še obstoječi terjatvi, nima prav nobene zakonite podlage. A tudi, če bi se tu odločilna važnost polagala edino le na dejstvo, da so vprašavne, s sporno nadzastavno pravico obremenjene terjatve J. C-a ml. vsled plačila poprej ugasnile, predno je toženec zadobil nanje nadzastavno pravico in da je le-ta torej dejansko brez podlage, bi tožbeni zahtevek bilo vendar tudi zavriniti in sicer zategadelj, ker je toženi E. H. sporno nadzastavno pravico pridobil zaupajoč javni knjigi, in pa glede na § 469 o. d. z., glasom kojega ostane blago, podvrženo zastavni pravici, tako dolgo zastavljeno, dokler se dolg iz javne knjige ne izbriše, in le tožencu samemu je prepušiti, na kak način namerava uveljaviti to pravoveljavno in

pravokrepno pridobljeno nadzastavno pravico. Tožbeni zahtevek je bilo torej vsekakor zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 21. marca 1901 št. 3612 zavrnilo revizijo tožnikovo in potrdilo sodbo prizivnega sodišča.

Razlogi.

Za razsojo tega spora je to merodajno, da se je s pravokrepno sodbo v prejšnji pravdi (I.) ugotovilo, da je pridobil sedanji toženec E. H. pravoveljavno nadzastavno pravico. Čeprav je zahtevek sedanje tožbe stilistično zgrešen, vendar hoče uveljaviti brezupljivost nadzastavne pravice, češ, da predmet zastave (to je terjatve J. C. ml. proti tožitelju J. C-u star.) zbok plačila pred rubežem ne obstoja več kljub temu, da se zastavna pravica za te plačane terjatve ni izbrisala. V tem slučaju pa je treba razločevati pridobitev zastavne pravice in vnovčenje zastavljenega predmeta. V prvi pravdi (I.) se je pravokrepno ugotovilo in sicer z ozirom na § 469 o. d. z., da je bila zastavna oz. nadzastavna pravica pravoveljavno pridobljena. Tožencu se sicer realiziranje te (nadzastavne) pravice potom preodkaza v poteg ni posrečilo. A na obstoj nadzastavne pravice ta neuspeh nima nikakršnega upliva, kakor to izhaja iz določil §§-ov 311 in 317 odst. 3 zvrš. reda, akoprem zastavnopravno zavarovanih terjatev po določbi §-a 321 l. c. ni moči vnovčiti potom prodaje na javni dražbi.

Če pa je bila nadzastavna pravica pravoveljavno pridobljena in če to toženčevo pravico ščiti § 469 o. d. z., potem ni moči od njega zahtevati priznanja, da ta njegova pravica nima pravne veljave in tudi ne, da mora dati dovoljenje za izbris.

b) O zastari i naknadi štete ženskoj glavi zbog osramoćenja i umanjenja mogućnosti na bolje življenje.

Polag navoda tužiteljice ona je dne 21. il 22. julija 1897. rodila žensko dijete uslijed zavedenja sa strane tuženika. Za poroda imala je troškova, i to K 8 za primalju, K 3'60 za pogreb dijeteta, a pošto nije mogla 20 dana prije a 40 dana iza poroda raditi trpi štetu od K 96 za izmakli dobitak i napokon trpi i daljnu štetu s razloga umanjena izgleda na buduću udaju, koju

procjenjuje na K 600. Priznaje da je bila snubljena od M. god. 1899, ali ga je odbila, pošto joj tuženi zaprijeti smrću ako podje za drugoga. Tuženi nijeće zavedenje i puteno općenje za kritičnog doba i podiže prigovor zastare. Osudom od 16. februara 1900 tuženi bje proglašen krivim prekršaja §. 506 k. z. a tužiteljica otpućena sa svojim zahtjevom na redoviti put pravde. Tužiteljica izkazala je pod prisegom, da je 5 godina ljubakala sa tuženikom, a petu godinu da je š njime puteno općila, zadnji put u oči Svih Sveti 1896, obećao joj ženitbu.

Prvostepeni sudac odbio je tužbu od 14. septembra 1900 prihvativ prigovor zastare §. 1489 op. gr. z.

Prizivni sud djelomično udovoljio je prizivu tužiteljice i osudio tuženika da joj plati K 48 za izmaklu dobit od 60 nadnica, dočim je u ostalom potvrdio pobijanu presudu time, da tužiteljica ima naknadit tuženiku trošak za prvo i drugo stepeni postupak, i to iz slijedećih razloga:

Tužiteljičin priziv je v toliko osnovan u koliko pobija zastaru, koje u predležućem slučaju ne ima po propisu § 1489 op. gr. zakona.

Po ustanovi §. 1497 op. gr. z. zastara se prekida medju inim sudbenim potjeranjem dotičnog prava. Ota ustanova ne razlikuje potjeranje građansko od kaznenoga. Povod tužbi dao je prekršaj ex §. 506 k. z., što se progoni uredi radi, po tuženiku počinjen i zbog kojega bio je kažnjen. Ako se uvaži da je tužiteljica podnesla kaznenu prijavu protiv tuženika zbog rečenog prekršaja dne 3. februara 1900 i da je u prijavi i na kaznenoj razpravi od 16. istog mjeseca zatražila odštetu, slijedi, da je zastara bila prekinuta pomenutom prijavom, te da se vrijeme od 3. februara 1900 do rještbe drugog stepena od 4. julija 1900, dotično do priopćenja iste stranci, ne ima uračunati u zastaru, to, po utvrdjenjima prve molbe, dne 14. septembra 1900, kad bje podnesena tužba nije bio istekao rok od trih godina o kome §. 1489 op. gr. z., te je tužba pravodobno podnesena. Pošto je pako prvostepeni sudac uzeo, da tužiteljičin izmakli dobitak se sastoji iz 60 nadnica po 80 para svaka, ukupno 48 K, te pošto ovaj sud ima uzeti kao podlogu svome riješenju poslijetke razprave i dokazivanja utvrdjena u spisima prvoga stjepena (§. §. 272 i 498 gr. p.), to se je imalo dati mjestu prizivu li u tome smislu

i potvrditi u ostalom pobijanu presudu, pošto trošak za babicu, pokop i za mrtvačko odijelo ne postoji a u opće ne glede pokopa i odijela sa strane tužiteljice i ne radi se o odšteti već o uporabi § 1042 op. gr. z., dočim glede tražbe od K 600 se pozivlje na iskaz svjedoka J. M., po kojem tužiteljica mogla se udati a tobožnje prijetnje tuženika niso dokazane niti su takove da podupiru upitnu tražbu.

C. kr. vrhovno sudište rješitbom od 23. maja 1901 br. 6053 udovoljilo je djelomice reviziji tužiteljice i dijelomičnom preinakom presude prizivnog suda, presudilo je :

Osim svote od 48 K dosudjene tužiteljici presudom prizivnog suda za izmaklu dobit, dužan joj je tuženik platiti za 14 dana pod ovrhom u ime osramoćenja i umanjene mogućnosti na bolje življenje doduše ne utuženu svotu od 600 K, već samo svotu od 400 K, uz kamate od ove svote i od više spomenute svote od 48 K i to računavši od dana tužbe te naknaditi joj za istog roka i uz istu posljedicu troškove parnice i pravnih lijekova u iznosu od 98 K 80 p.

Razlozi.

Opravan je revizijski razlog pogrešnog pravnog presudjenja stvari (br. 4. §-a 503 gr. p.), koji doduše nije istaknut po broju, ali je iznesen jasnim izvajanjem.

Što se tiče dosudjenja svote od K 48 za izmaklu dobit i nedosudjenja svote za isplatu primalje i troškova ukopa djeteta tužiteljice, upućuje revizijski sud na obrazloženje prizivnoga suda, koje je ispravno i odgovara stanju spisa i zakonu i u čiju se presudu ne dira ovijem pravcima.

Drukčije stvar stoji sa naknadom štete, koju tužiteljica traži od tuženika zbog osramoćenja i umanjnja mogućnosti na bolje življenje.

Mnijenje prizivnog suda, da se je tužiteljica mogla udati za I. M. te da stoga s svog pravnog naslova ne može da traži naknadu štete od tuženika, pravno je neosnovano, uvaži li se pomnivo, da se je tužiteljica nalazila u najužjim odnošajima prama tuženiku i da se je uvijek nadala, da će je ovaj a niko drugi uzeti. — Presudom 16. veljače 1900 U 26/00, potvrđenom i od suda drugog stepena, bijaše tuženik pripoznat kriv prekršaja §-a 506 k. z., što je osramotio tužiteljicu pod obećanjem ženitbe.

Pri takvom stanju stvari valja privatno pravno traženje zavedene za naknadu štete prosuditi sa gledišta §-a 1324 gr. z. te joj pristoji ne samo pravo na naknadu štete već i na potpuno zadovoljenje, koje se po §-u 1323 gr. z. ne proteže samo na naknadu štete već i na izmaklu dobit i na utrnuće prouzročene uvrede.

Nu pošto je tuženi ne samo pobijao traženje tužiteljice za naknadu štete, već i iznos od 600 K, pošto tužiteljici s navedenog pravnog naslova valja dosuditi koju svotu za naknadu štete, te pošto obje stranke skromnom težačkom stališu pripadaju, to se ta svota za naknadu štete s' obzirom na stališ i ne odveć povoljne imovinske prilike obiju stranaka u smislu § 273 gr. p. držala primjerenom u iznosu od 400 K.

U ovome je pravcu po tome revizija osnovana te joj je valjalo udovoljiti i osuditi tuženika da plati više spomenuti iznos od 400 K. —

Sud o troškovima parnice i pravnih lijekova osniva se na odredbama §§ 41, 43 drugi stavak i 50 gr. p.

— ršk —

c) Če se odda pogojna dedna izjava, zavezan je tretji prevzemnik dedščine v plačilo zapuščinskih dolgov samó po močeh zapuščine.

C. kr. okrajno sodišče v Postojini je v pravni stvari Franceta V. zoper Antonijo S. zaradi 105 K 74 v. s sodbo od 17/2 1901 C 111/1-4 razsodilo, da je toženka dolžna plačati tožitelju znesek 104 K 84 v. s 5% obrestmi od dne vročene tožbe ter povrniti na 23 K 30 v odmerjene pravnice stroške v 14 dneh pod eksekucijo.

Iz dejanskega stanu:

Toženka pravi, da ji je sicer znano, da je tožitelj opravljal njenemu, dne 18/3 1896 zemrlemu možu Francetu S. razna kovaška dela, vendar ne more vedeti, kaj in koliko je tožitelj naredil, in koliko in s čim je njen mož tožitelja odplačal. Ako bi pa tudi terjatev še obstala, tožbeni zahtevek v stavljeni obliki ni opravičen, ker toženke nikakor ni moči smatrati o se bno zavezane; kakor razvidno iz zapuščinskega spisa, umrl je France S. z ustno oporoko, s katero je imenoval najstarejšega sina

Franceta svojim glavnim dedičem, ki se je temeljem oporoke oglasil pogojno za dediča; ker se je pri zapuščinski razpravi pokazalo le 11 gld. 16 kr. čiste zapuščine, prevzela je toženka zapuščino v naravi tako, da prevzame vse dolgove v svojo plačilno zavezo in da izplača peterim svojim nedoletnim otrokom po 40 gld. odpravščine. Ker se je oporočni dedič oglasil pogojno in je toženka stopila na njegovo mesto, uživa tudi ona dobrote pogojne oglasitve za dediča, vsled česar predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka.

Tožitelj pravi, da se toženka na pogojno oglasitev oporočnega dediča ne more opirati, ker je ona prevzela zapuščino vsled dedinske poravnave in je izrečno sprejela v svojo plačilno zavezo vse zapuščinske dolgove.

Razlogi.

Po poslovni knjigi in prisežni izpovedi tožiteljevi je z ozirom na to, da toženka sama prizna, da je tožitelj njenemu zamremu možu Francetu opravljal kovaška dela, smatrati zadostno dokazanim, da ima tožitelj na kovaškem zaslužku terjati še skrčeno vtoženo svoto.

Rešiti je le še vprašanje, je li toženka kakor prevzemnica zapuščine Franceta S. zavezana plačati obstoječo terjatev. To vprašanje pa je potrditi. Res je sicer, da kedar se nastopi dedščino pogojno, dedič po § 802 o. d. z. upnikom in volilojemnikom ni več zavezan, nego li sega zapuščina; vendar se toženka na to pravno dobroto ne more sklicevati, ker ona nima nikakega pravnega naslova za pridobitev zapuščine v smislu § 699 o. d. z. in toraj ni pravi dedič v smislu obč. drž. zakonika, za kakoršnega edino velja določba §-a 802 o. d. z., marveč je ona prevzela zapuščino temeljem zapuščinske, sodno odobrene poravnave, in celo izrečno tako, da vzame vse dolgove v svojo plačilno zavezo. To, da se je oporočni dedič oglasil pogojno, je za njo brez pomena, ker ona tudi ni nikaka pravna naslednica njegova.

Tožbenemu zahtevku bilo je torej ugoditi v polnem obsegu.

C. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani s sodbo od 30/3 1901 Bc III 42/1-2 ni ugodilo prizivu toženke, nego je potrdilo sodbo prvega sodišča iz razlogov:

Priziv ni osnovan; kajti pravna zavezanost toženke k plačilu iztoženega dolga kakor zapuščinskega dolga je zakonito utemeljena, ker je prevzela vso zapuščino proti plačilu vsega dolga brez pridržka in omejitve, s tem pa stopila jednako kupcu dedščine na mesto dediča in tako postala k plačilu zapuščinskega dolga zavezana reprezentantinja zapuščine (§§ 547, 1278 1282 o. d. z.). Za to toženkino plačilno zavezo je brez pomena, da se je dedič oglasil pogojno dedičem, kajti zavezala se je toženka plačati ves zapuščinski dolg brez omejitve, kakor je seveda tudi neodločilno, če je za iztoženi dolg vedela ali ne, in da tožnik svoje terjatve k zapuščini ni napovedal, to tembolj, ker se konvokacija zapuščinskih upnikov ni vršila.

Če hoče toženka sedaj na drugi stopinji uveljaviti, da je v svoje plačilno obljubo sprejela samo dolgove, v zapuščinsko-razpravnem zapisniku navedene, mej katerimi se iztoženi dolg ne nahaja, se na ta povsem novi ugovor po § 482 c. pr. r. ni ozirati. — Sicer pa bi bila toženka morala, če je mislila v svojo plačilno zavezo sprejeti samo dolg, ki je v zapuščinsko-razpravnem zapisniku zapisan, to tudi jasno in določno izreči, in če tega ni storila, odgovarja naj sama (§ 915 o. d. z.).

Priziv bilo je torej zavrniti.

C. kr. najvišje, revizijsko sodišče je z odločbo od 30. majnika 1901 reviziji toženke deloma ugodilo in prizivno sodbo premenilo tako, da toženka plača tožitelju znesek 104 K 84 h s 5⁰/₀ obresti od dne vložene tožbe, toda le po močeh zapuščine Franceta S. Stroški vseh treh instanc se med seboj pobotajo.

Razlogi.

Revizija se zahteva iz razlogov §-a 503 št. 3 in 4 c. pr. r. Kolikor se tiče prvega izpodbojnega razloga, revizija ni utemeljena. Kajti ni res s pravnimi akti prve instance v protislovju mnenje prizivnega sodišča, češ, toženka ni na prvi instanci ugovarjala, da je prevzela zgol zapuščinske, v zapuščinsko razpravnem zapisniku navedene dolgove v svojo plačilno obljubo. V tem pogledu zadošča, če se opozarja na zapisnik o sporni razpravi dne 11./2. 1901, po katerem toženka ni kar nič trdila, da je prevzela v svojo plačilno obljubo zgol zapuščinske dolgove, ki so navedeni v zapuščinskorazpravnem zapisniku.

Opravičena pa je deloma revizija, kolikor se opira na št. 4. Kajti izjava toženke, ki jo je oddala v zapuščinskorazpravnem zapisniku z dne 18. marca 1896, potem ko so se bili popisali zapuščinska imovina in dolgovi, da hoče prevzeti zapuščino proti poplačilu vseh zapuščinskih dolgov, zamore vendar imeti le ta pomen, da hoče prevzeti vse inventirane dolgove. Nadalje pa bi tožitelj tudi tedaj, če bi se naj tozadevno izjavo razlagalo tako, kakor sta storili spodnji sodišči, ne mogel iz te izjave zase izvajati nič več pravic, nego li bi mu pristojale po zakonu nasproti toženki, kajti on ni bil udeležen pri zapuščinski razpravi in vzlasti ni pristopil rečeni izjavi toženke. Ker se je v le tem slučaju oddala pogojna dedna izjava in se je potem napravila zapuščinska inventura po tožiteljevem dolžniku Francu S., zato toženka, stopivša kakor kupiteljica dedščine v pravice in dolžnosti dediča, zamore biti po §-ih 802 in 1278 o. d. z. zavezana le po močeh zapuščine v plačilo vtoženega, v zapuščinski inventar nevsprejetega dolžnega zneska.

Na to stran torej je bilo reviziji toženke ugoditi in sodbo prizivnega sodišča primerno predrugačiti. Izrek zastran stroškov je utemeljen v §-u 43 c. pr. reda.

d) Zvršilni zakon nima določb, po katerih bi bilo izpodbojno pravico ugotovljati že v teku razdelilnega postopanja, in tudi ne določb o tožni pravici onih oseb, ki v razdelilnem postopanju niso uložile ugovora.

V mobilarnem zvršilu proti *C* se je odkazalo z razdelilnim sklepom skupilo trem upnikom, med temi upnici *B* z delnim zneskom 730 gld. 71 kr., dočim je četrti upnik *A* s svojo terjatvijo v znesku 254 gld. 52 kr. zaradi zmanjkanja skupila propal.

A je vložil nato izpodbojno tožbo zoper soupnico *B*. V njej je trdil, da se je notarski zapis z dné 20. novembra 1898. l. opr. št. 285., v katerem zavezanec *C* pripoznava, da mu je upnica *B* posodila 807 gld., in se zavezuje to posojilo vrniti ji v teku dveh dnevov, dovoljujoč, da ima notarski zapis takojšnjo izvršilno moč, napravil »in fraudem creditorum«. Tožitelj je zahteval po dotičnem utemeljevanju, naj se razsodi, da sta notarski zapis in zvršilna, na njegovi podlagi zadobljena zastavna pravica

njemu nasproti pravno brezuspešna in da je toženka dolžna, ker se je z razdelilnim sklepom odkazal njej znesek 730 gld. 71 kr., izplačati njemu njegovo terjatev v znesku 254 gld. 52 kr. s 6⁰/₀ obrestmi od 15. avgusta 1898. l. naprej.

Prvo sodišče je tožbeno zahtevo zavrnilo, ker se ni prepričalo o »conscientia fraudis« na strani toženke.

Prizivno sodišče je razsodbo sodišča I. inštanice potrdilo iz razlogov, ki jih je navedel prvi sodnik, in je tem razlogom z ozirom na navedbe v postopanju dodalo še te-le razloge:

Sicer je pa pričujočo izpodbojno tožbo tudi imeti za prekludirano. V zmislu §-a 213., potem §§-ov 231—234. zvrš. reda, ki veljajo z ozirom na § 286. zvrš. r. tudi za postopanje pri razdelitvi skupila za premičnine, prodane zvršilnim potom, smejo proti vpoštevanju prijavljenih ali iz zvršilnih spisov razvidnih zahtev in proti vrstnemu, za terjatve zahtevanemu redu ugovarjati le oni upravičenci, ki so se zglasili k naroku, določenemu za prijavo in ugotovitev. O ugovoru je potem odločiti v razdelilnem sklepu, odnosno je, ako je odločba o ugovoru odvisna od poizvedeb in ugotovitve spornih okoliščin, zavrniti le-to v razdelilnem sklepu na pravdno pot. Tožitelj *A* se pa, dasiravno je bil, kakor je dokazano, o naroku za razdelitev obveščen, k temu naroku ni zgasil in ni torej niti proti zahtevi toženke *B* na izplačilo njene terjatve iz skupila, niti proti zahtevanemu vrstnemu redu podal ugovora. Vsled tega je pa izgubil pravico, bodi si potom rekurza, bodi si potom tožbe, izbodbijati razdelilni sklep.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 25. novembra 1899 št. 16.139 sicer iz ostalih razlogov potrdilo razsodbo prizivnega sodišča, glede zgoraj navedenega dodatka k razlogom prvega sodnika pa izreklo, da je nazor prizivnega sodišča, da je tožitelja z njegovo izpodbojno pravico po določbah zvršilnega reda imeti prekludiranim, pravno napačen; kajti ta nazor nima nobene opore v zvršilnem redu, ker ta zakon nima nobene določbe, da bi se morala izpodbojna pravica ugotovljati že v teku razdelilnega postopanja, sicer bi se jo izgubilo. Take določbe ne vsebuje posebno ne § 231. zvrš. reda; kajti zadnjim odstavkom tega paragrafa se hoče le onemu, ki se ga je zavrnilo z njegovim ugovorom na pravno pot, pridržati tožna pravica tudi čez rok, kateri se mu je določil, da nastopi pravdno pot, in tako v okom

priti napačnemu tolmačenju prejšnjih odstavkov tega paragrafa, temu namreč, da ugasne tožbena pravica po preteku določenega roku, ako se tožba ni podala. Določbe o tožni pravici onih oseb, ki niso podale nobenega ugovora, izvršilni zakon sploh nima nobenih. Temu nasproti ima ta zakon pač določbe o drugih nasledkih, ki zadevajo onega, ki se k razdelilnemu naroku ne zgledi, ali pri njem ne poda ugovora. A te določbe je kakor izjemne določbe »strictissime« tolmačiti in jih ni raztegovati. Določba § 44. zak. z dné 16. marca 1884. l. št. 36. drž. zak. pa na slučaj singularne eksekucije ni uporabna.

A. Levcc.

e) Ali je poleg rekurza zoper dovolitev začasne odredbe tudi še dopusten ugovor po smislu §§ 397 in 398 zvrš. reda?

Prva instanca izdala je začasno odredbo nastopne vsebine: V zavarovanje zahteve do priznanja kupne pogodbe in vknjižbe lastniške pravice pri zemljišču *N.*, zahteve, ki se opira po navedbah tožnice *A.* zoper toženko *B.* na ustno kupno pogodbo z dne 2. decembra 1900, se toženki *B.* prepoveduje oddati, obremeniti ali zastaviti njeno zemljišče *N.* ter zaukaže zemljiškooknjižna zaznamba te prepovedi v lastniškem in bremenskem listu navedenega zemljišča; ta začasna odredba se dovoljuje dotlej, da bode *A.* mogla svojo zahtevo uveljaviti potem prisilnega zvršila.

Razlogi.

Zahteva predlagajoče stranke *A.* je po predloženi listini z dne 2. nov. 1900, glasom katere je 2. nov. 1900 kupila od toženke *B.* posestvo *N.*, dovolj pismeno izkazana. Iz zemljiške knjige je pa razvidno, da se je že po omenjeni kupni pogodbi na podlagi zadolžnice pogodnice *B.* z dne 31. jan. 1901 vknjižila za tirjatev upnika *D.* zastavna pravica, in da je novi kupec zemljišča *N.* po imenu *E.* takoj za tem predlogom vložil prošnjo za vknjižbo lastniške pravice pri zemljišču *N.*, katero je baje kupil od prednice *B.* dne 10. februvarja 1901. Ker torej obstoje vsi pogoji za izdajo začasne odredbe, je bilo predlogu prositeljice *A.* ugoditi. —

Vsled rekurza toženke *B.* je c. kr. višje dež. sodišče v Gradci z odločbo od 26 februvarja 1901 št. R. II 19/1 izpodbijani sklep potrdilo iz razlogov:

Sklep pravnega sodišča, s katerim se je v varnost tožni-
čine zahteve na izpolnitev kupne pogodbe in prepodaje zem-
ljišča *N.* odredila sodna prepoved oddaje, obremenjenja in za-
stave tega zemljišča, izpodbija toženka *B.* le radi tega, ker za
časa izdaje začasne odredbe t. j. dne 13. februarja 1901 pre-
pirno zemljičče *N.* ni bilo samo že prodano, temveč je že bil
tudi kupec *E.* prosil istega dne 12. februarja za prepis lastninske
pravice. Ta rekurz pa ni utemeljen. Predlog za varnostno od-
redbo bilo je namreč, ker bi zamogel v zmislu §-a 384 odst. 2
zvrš. reda povzročiti kako zemljiškoknjižno dejanje, oddati
vsled izrecnega predpisa §-a 76 posl. reda zemljiškoknjižnemu
uradu in le-tu vpisati v dnevnik. To se je v le-tem slučaju tudi
zgodilo in varnostni predlog se je vpisal pod zap. št. 198, dočim
se je vloga kupca *E.* za prepis lastninske pravice — došla 21
minut pozneje — vpisala pod zap. št. 199. Po §-u 29 zemlj. z.
je pa za vrstni red zemljiškoknjižnega vpisa jedino le odločilna
dnevna številka in nič ni razlike, da je jednega teh zemljiško-
knjižnih vpisov dovolilo pravdno, drugega pa zemljiško-knjižno
sodišče, ako se opravi vpis v knjigah istega sodišča, ker
gre opravični nalog pravnega sodišča neposredno na zemljiško-
knjižni urad. Vsled tega bilo se je pri rešitvi varnostnega pred-
loga ozirati jedino le na zemljiško-knjižni stan ob času
vpisa predloga v dnevnik in ker v tem oziru ni bilo nobene
zapreke, se je vpis tudi po pravici odredil. Sicer se ni uveljavilo,
da manjka pogojev za varnostno odredbo.

Toženka *B.* je pa tudi vložila pravočasno ugovor zoper
gori navedeno začasno odredbo z dne 13. februarja 1901. Ta
ugovor je prva instanca z ozirom na gorenji sklep nadso-
dišča o rešitvi rekurza zavrnila, češ, da je brezpredmeten. Zoper
to se je toženka *B.* zopet pritožila in nadsodišče je rekurzu
u godilo ter prvemu sodišču z odločbo z dne 2. aprila 1901 št.
R. II 28/1 zaukazalo, da vsled oglašenegega ugovora odredi ustno
razpravo in potem šele izda novo odločbo ter pri tem tudi
upoštevata stroške rekurza, to pa iz razlogov:

Zakon (§ 397 zvrš. r.) daje nasprotniku stranke, koji nevar-
nost preti, ako se ga pred sklepanjem o varnostni naredbi ni

zaslišalo, posebni pravni pripomoček ugovora; v tem položaju pa se nahaja pritožiteljica B. in ker je bil njen ugovor pravočasen, moralo bi sodišče v smislu § 398 zvrš. r. na to določiti ustno razpravo. To, da se je pritožiteljica ob enem tudi poslužila pravnega sredstva rekurza, ne more izključiti zakonitega postopanja o ugovoru; kajti takšne izključbe zakon nima v mislih in sploh ne izreka, da je rekurz nedopusten; to se tudi takoj razvidi, ako se uvažujejo razni stvarni pogoji in torej tudi razni razlogi za pritožbo, ki se dajo uveljaviti po splošno dopuščenem pravnem leku rekurza, dočim se isti na drugi strani pridržujejo samo ugovoru, kakor pravnemu leku posebne vrste. Ker torej zavrnitev ugovora iz formalnega razloga, ki se je uporabil, ni bila zakonita, in ker se navedbe v ugovoru in osobito tudi še učinki višjesodnega sklepa o rekurzu dajo meritorno upoštevati le na podlagi poprejšnje ustne razprave, zato je bilo izpodbijani sklep razveljaviti in prvi instanci naložiti zakonito zastopanje. Izrek o stroških rekurza se upira na §§ 52 odst. c. pr. in 74, 78 završ. zak.

K. W.

f) Jezikovna ravnopravnost pri najvišjem sodišču v civilnih stvareh.

V 2. številu let. »Slov. Pravnika« je pod zaglavjem »kazensko pravo« objavljen slučaj, iz katerega je razvidno stališče c. kr. najvišjega kasacijskega sodišča z ozirom na § 27. ces. patenta od 7. avgusta 1850 drž. zak. št. 325 napram slov. jeziku. V tem navedenem kazenskem slučaju je najvišje sodišče odklonilo zahtevo radi izdaje slov. odločbe zategadelj, ker taka zahteva ni sposobna za uradno rešitev (§ 16. k. pr. r.).

Za vprašanje, kako stališče zavzema najvišje sodišče glede izdaje revizijske sodbe v takih civilnopravnih slučajih, v katerih se je v I. in II. instanci izključno rabil slovenski jezik, je v tem pogledu zanimiv nastopen slučaj:

F. in U. D. vložila sta proti I. in M. V. tožbo radi prostosti njunega zemljišča vsake vozne pravice v slovenskem jeziku. Tožena sta odgovarjala tudi v slovenskem jeziku. Prva in druga instanca izdali sta svoji sodbi izključno v slovenskem jeziku. Tudi revizija se je vložila proti prizivni sodbi v sloven-

skem jeziku. C. kr. najvišje sodišče je odklonilo revizijo in izdalo samo nemško revizijsko sodbo, čeravno sta bila tožena tudi revizijski odgovor podala v slovenskem jeziku.

Ko sta tožitelja prejela revizijsko sodbo v nemškem jeziku, vrnila sta jo na c. kr. okrožno sodišče v Mariboru kakor prizivno sodišče in zahtevala, da se jima naj v smislu §-a 27. ces. pat. z dne 7. avgusta 1850 št. 325 drž. zak. dostavi tudi slovenska revizijska sodba. Okrožno sodišče je ta predlog rešilo tako, da ono ni pristojno posredovati pri najvišjem sodišču zaradi izdaje in dostavitve slovenske revizijske sodbe.

Proti temu sklepu prizivnega sodišča v Mariboru vložila sta tožitelja rekurz, v katerem sta navajala, da zahtevata samo to, kar sta po §-u 27. ces. patenta, s katerim se je uveljavil opravičnik za najvišje sodišče, upravičena zahtevati. Posebno se je tudi povdarjalo v rekurzu, da je nemški izdatek revizijske sodbe tako pomankljiv in nejasen, da ni možno dobiti pravega pojma o razlogih najvišjega sodišča.

C. kr. najvišje sodišče je s sklepom od 12. marca 1901 št. 3391 rekurz odklonilo iz razlogov prizivnega sodišča in nadalje glede na to, da se revizijska sodba tožiteljema ni intimirala od c. kr. okrožnega kot prizivnega sodišča v Mariboru, ampak od c. kr. okrajnega sodišča v Ptuji, in da za drugačno obnovitev došavljenja v civ. pravnem redu ni poskrbljeno, nego je z ozirom na § 416 civ. pr. r. nedopustna. Iz tega razloga se tudi revizijsko sodišče ni moglo ozirati na predlog, ki ga v rekurzu tožitelji stavijo glede izdaje dvojezične revizijske rzsodbe.

Iz tega izhaja, da zavzema najvišje sodišče v civilnih stvareh taisto negativno stališče, kakor v kazenskih stvareh. Iz navedenih razlogov se celo razvidi, da je najvišje sodišče storilo v napominanem slučaju en korak naprej; kajti dočim je s sklepom z dne 19. decembra 1900 št. 15715 izreklo, da kasa-cijskemu sodišču v kazenskih stvareh pristojajo zgol odločbe in odredbe, ki so v kazensko-pravnem redu natančno oznamenjene, je tukaj izrečeno, da § 416 c. pr. r. zabranjuje najviš-jemu sodišču zopetno dostavljenje v svrho izdaje dvojezičnih civilnih sodeb. Ali je s tem slovenski

jezik izgubil v ustavni dobi še tisto trohico ravnopravnosti, katero mu je drage volje podelila pred 50 leti absolutistična doba?

Dr. Ant. Brumen.

Kazensko pravo.

a) K §-u 313 II. odst. k. zak. Med razžaljenjem in nasledki (ubranjenje službe) treba kazenskopravno relevantne zveze.

Kasac. sodba od 24. maja 1901, št. 3015.

Okrožno sodišče v R. je spoznalo M. K., ki je bila obtožena hudodelstva javne sile po §-u 81 k. z., krivo prestopka po §-u 312 k. z., ker je klofutala deželnega dacarja M., ko je hotel deželni nakladi podvrženo žganje ogledati in zapečatiti, sicer ne v namenu, da bi mu zabranila njegovo službo, pa vendar z nasledkom, da se je oprava službe ubranila, torej dejansko razžalila v §-u 68 k. z. imenovano osebo, ter je razžaljenje imelo nasledke. Obsodilo jo je po §§-ih 313 II. k. z., 266 in 260^b k. z. na en mesec strogega zapora, poostrenega z enim postom vsak teden.

Razlogi.

Sodni dvor se je po svedočenju dacarja M. prepričal, da je le-ta hotel na obtoženkinem domu dobljeno žganje premeriti in zapečatiti; ker pa ni dobil nasésa, zglsil se je v drugo, da žganje vsaj zapečati. Obtoženka je zavalila proti dacarju sodček z žganjem, ne da bi kaj rekla; ko je pa hotel veho zapečatiti, zapodila se mu je molčeč v glavo in ga večkrat klofnila, dokler je ni od sebe odrinil. Ker se je obtoženka potem odstranila, dacar ni hotel soda pečatiti, da ne bi se reklo, da je svojevoljno in nezakonito postopal; odšel je torej, ne da bi bil službo izvršil.

Sodišče v navedenem dogodku ni videlo hudodelstva po §-u 81 k. z., katerega je bila obtoženka tožena, kajti iz njenega ravnanja ni posnelo, da je hotela dacarju službo zabraniti, temveč samo da je v jezi, češ da bo sedaj njeno žganje zadacano, hotela se znositi nad dacarjem in ga dejansko žaliti. To je sodišče posnelo iz okolnosti, da se obtoženka ni ustavljala izvršitvi dacarjeve službe, da ga je temveč peljala v sobo, kjer je bilo žganje in da je sodček zavalila proti njemu, da službo opravi.

Obtoženka je torej zakrivila prestop ek po §-u 312 k. z., kazniv pa po II. odstavku §-a 313 k. z., ker je žaljenje v resnici ubranilo izpolnitev službe.

Na ničnostno pritožbo obtoženke, v kateri se je sklicevala na ničnostne razloge §-a 281 št. 10, eventuelno št. 5 k. pr. r., je c. kr. najvišje in kasacijsko sodišče na Dunaja pritožbi ugodilo, prvosodno razsodbo, v kolikor se kazni tiče, kakor nično razveljavilo, v drugem jo nespremenjeno pustilo, ter obtoženki dosodilo kazen 14 dni zapor a, poostrenega z enim postom.

Razlogi.

Pritožba je upravičena, v kolikor se sklicuje na § 281 št. 10, prav št. 11 k. pr. r. Spoznavno sodišče napačno sodi, da je dacar opustil uradni posel vsled obtoženkin ega ravnanja. Dacar v resnici ni bil nikakor moten v svojem službenem opravilu, ko se je bila ona odstranila; službo bi bil lahko opravil vzlic temu, da je bil dejanski žaljen. Izpolnitev početega službenega opravila je sam o sebi opustil ravno zato, da bi dobil pričo za isto opravilo. Vsled tega pa ni nikake za kazensko odpovornost odločilne zveze med dejanskim razžaljenjem obtoženke in opuščenjem uradnega opravila. Ničnostni pritožbi, oprti na št. 10, prav 11 §-a 281 k. pr. r. bilo je torej ugoditi, ker je sodni dvor vsled pravnopomotnega razumlevanja v §-u 313 k. zak. rabljenega pojma »nasledki«, prekoračil svojo kaznovalno pravico in meje zakonskega nastavka ter je uporabil §-a 313 odst. II., namesto §-a 313 odst. I. kaz. zak.

Po rečenem odpade razmotrivanje eventuelno naglaš enega ničnostnega razloga po §-u 281 št. 5 k. pr. r. —/—

b) K vporabi §-a 278 kaz. pr. reda.

V glavni razpravi proti Ivanu D., obtoženemu radi nekega hudodelstva se je vzbudil sum, da zaslišana priča Danijel G. krivo izpoveduje. Predno je bila priča odpuščena, je predlagal zastopnik državnega pravdn ištva, da se uporabi § 278 kaz. pr. r. Takoj in predno je odločilo sodišče o predlogu državnega pravdn ištva je preklical Danijel G. neresnične izpovedbe. V §-u 278. kaz. pr. reda omenjeno postopanje se je potem zaključilo, toda

Danijel G. je bil oproščen od obtožbe po smislu §-a 199^a kaz. zak. Kasacijski dvor ni z odločbo od 18. junija 1900 št. 18011 ugodil ničnostni pritožbi državnega pravdnštva.

Razlogi.

Sodišče oprošča Danijela G. od obtožbe radi hudodelstva po §-u 199^a kaz. zak. uvažuje, da je obtoženec v kazenski stvari Ivana D. na glavni razpravi svojo krivo izpovedbo popravil sicer potem, ko je bil obtožen (278. kaz. pr. reda), vender še med glavno razpravo in je postal s tem prost kazni. Ničnostna pritožba, opirajoča se na št. 9^a §-a 281. kaz. pr. reda, pravi, da ta izrek ne vstreza zakonu. Toda po krivici.

Rešitev navzočega pravnega vprašanja je odvisna od tega, ali je bil Danijel G. takrat, ko je popravil svojo izpovedbo, zaslišan kakor priča ali kakor obdolženec. Zadnji pogoj bi bil izpolnjen, če bi sodišče še pred popravo izpovedeb razglasilo po §-u 278 kaz. pr. reda sklep, da se razširi — kakor je predlagalo državno pravdnštvo — glavna razprava tudi na hudodelstvo po §-u 199^a kaz. zak., katero je storil Danijel G. med njo. Kajti le tedaj bi bilo moči trditi, da je Danijel G. preklical šele, ko je bilo njegovo zaslišanje kakor priče formalno zaključeno in se ga je že zaslišavalo kakor obdolženca (§ 38 in 278 kaz. pr. reda), in da se ga zategadelj ne sme oprostiti kazni, čeprav je bil preklical krivo izpoved. »In concreto« pa je sodišče glasom zapisnika o glavni razpravi razglasilo po §-u 278 kaz. pr. reda sklep po preklicu in Danijel G. je bil zaslišan kakor obdolženec šele po razglasitvi. Radi tega ni dvoma, da ga je sodišče za časa, ko je popravljal krivo izpoved, po pravici še smatralo za pričo, a ne za obdolženca, vzlasti ker za lastnost obdolženca ni merodaven, kakor misli državno pravdnštvo, čas, ko se prijavi obtožba radi hudodelstva po §-u 199^a kaz. zak., ampak čas, ko je sodišče sprejelo in odobrilo obtožbo.

Vsled tega je bilo ničnostno pritožbo odbiti.

